

євроатлантичних прагнень України, рівноправний розвиток України у клубі європейських народів.

Таким чином, непростий історичний шлях українського народу, державний поступ української нації свідчить про необхідність єднання. І порозуміння. І надзвичайно позитивними аргументами на користь становлення єдиної національно-демократичної партії в Україні може бути фактор нашої історії. У січні 1919 р., коли трагічну долю української держави вже можна було передбачити, відбулося єднання УНР і ЗУНР – відомий Акт Злуки. Симон Петлюра та Є.Петрушевич не питали один одного, чому не порозумілися Грушевський, Петлюра чи Винниченко, в чому суть їх політичного непорозуміння. Вони не брали до уваги прорахунки кожного чи кожної політичної сили. Вони єдналися. Бо без цього не було б України. Без єдиної і сильної української демократії неможливо поєднати зусилля українців, національно свідомих людей в їх рухові до сильної української держави. Лише національна єдність може дати прийнятний для української нації результат.

Слід пам'ятати ще один фактор – особистісний. Особистість виступає важливим чинником політичної самоорганізації. Також зростає роль особистості у складні і неоднозначні періоди розвитку, часи соціальних і політичних потрясінь. Саме особистість зі своєю енергією, переконаннями, силою волі може компенсувати неготовність основної маси громадян до значних перетворень. Тому на чолі національно-демократичних сил мусить стояти яскрава особистість, що концентрує навколо себе всі передові свідомі сили і очолює рух і рухатися до високої мети.

Закономірним результатом реалізації процесів політичної самоорганізації суспільства мусить бути реалізація в українському політичному просторі української національної ідеї. Національна ідея виростає із самої української дійсності. Відомо, що поняття національної ідеї містить в собі певне розуміння національних завдань і певну стратегію їх досягнення.

Завдяки провідним українським національним силам національна ідея мусить бути модернізована, пристосована до нових умов українського буття в сучасному глобалізованому світі. Модернізована національна ідея – це нова ідея, новий суспільний орієнтир української нації. У цій ідеї мають знайти своє узагальнене вираження корінні проблеми буття української спільноти. Нація у цьому випадку покликана виступати головним суб'єктом державотворчих процесів, процесів політичної самоорганізації, кінцевою метою яких є розвиток українського суспільства і свобода кожного члена української спільноти.

Список використаних джерел

1. Пригожин И., Стенгерс И. Порядок из хаоса. Новый диалог человека с природой. – М.: Прогресс, 1986; Хакен Г. Синергетика: Иерархия неустойчивостей в самоорганизующихся системах. – М.: Мир, 1985; Князева Е.Н., Курдюмов С.П. Законы эволюции и самоорганизации сложных систем. – М.: Наука, 1994; Бевзенко Л.Д. Социальная самоорганизация. Синергетическая парадигма: возможности социальных интерпретаций. – К.: Ін-т социологии НАН Украины, 2002.
2. Український соціум / За ред В.С. Крисаченка. – К.: Знання України, 2005.
3. Яковенко Н. Нарис історії України з найдавніших часів до

кінця XVIII ст. – К.: Генеза, 1997.

4. Габермас Ю. Структурні перетворення у сфері відкритості: дослідження категорії громадянське суспільство / пер. з нім. А.Онишка. – Львів: Літопис, 2000.

References

1. Prigozhin I., Stengers I. Porjadok iz haosa. Novyj dialog cheloveka s prirodoj. – M.: Progress, 1986; Haken G. Sinergetika: Ierarhija neustojchivostej v samoorganizujushhhsja sistemah. – M.: Mir, 1985; Knjazeva E.N., Kurdjumov S.P. Zakony jevoljucii i samoorganizacii slozhnyh sistem. – M.: Nauka, 1994; Bevzenko L.D. Social'naja samoorganizacija. Sinergeticheskaja paradigma: vozmozhnosti social'nyh interpretacij. – K.: In-t sociologii NAN Ukrainy, 2002.
2. Ukrai'ns'kyj socium / Za red V.S. Krysachenka. – K.: Znannya Ukrai'ny, 2005.
3. Jakovenko N. Narys istorii' Ukrai'ny z najdavnishyh chasiv do kinceja XVIII st. – K.: Geneza, 1997.
4. Gabermas Ju. Strukturni peretvorennja u sferi vidkrytosti: doslidzhennja kategorii' gromadjans'ke suspil'stvo / Per. z nim. A.Onyshka. – L'viv: Litopys, 2000.

Gotsuliak V. M., PhD in political sciences, Associate Professor, Department of Philosophy of Politics and Law, Khmelnytsky National University (Ukraine, Khmelnytsky), gotsylak@ukr.net

The processes of self-organization of the modern Ukrainian society: ideas S. V. Petlyury

From the point of view of the essence of the processes samoorganizatsiyh new forms of self-Ukrainian political nation protrude from complications of political processes in the country, the transformation of the political community in the active participant of various public events in support of various forms of human activity. Relevance ideas proclaimed S.Petlyuroy during the struggle for Ukrainian business is due to the fact that they perform a kind of integrative role in the making of national identity, on the one hand, and self-organization of the political nation, from the other.

Keywords: self-organization, the nation, the political community, self-development, consolidation, society, social power, the political space.

Гоцуляк В. М., кандидат политических наук, доцент, доцент кафедры философии политологии и права, Хмельницкий национальный университет (Украина, Хмельницкий), gotsylak@ukr.net

Процессы самоорганизации современного украинского социума: идеи С. В. Петлюры

С точки зрения сути самоорганизационных процессов новые формы саморазвития украинской политической нации выступают результатом осложнения политических процессов в стране, превращение политического сообщества у активного участника разных общественных событий, у носителя разных форм человеческой активности. Актуальность идей, провозглашаемых С.Петлюрой во время борьбы за украинское дело обуславливается тем, что они исполняют своеобразную интегративную роль в процессе становления национального самосознания, с одной стороны, и самоорганизации политической нации, с другой.

Ключевые слова: самоорганизация, нация, политическое сообщество, саморазвитие, консолидация, общество, социальная сила, политическое пространство.

* * *

УДК 327(477):620.9(045)

Рябинін Є. В.

кандидат політичних наук, доцент кафедри міжнародних відносин та зовнішньої політики, Маріупольський державний університет (Україна, Маріуполь), ryabinin25@ukr.net;

Мартинюк І. В.

студентка, Маріупольський державний університет (Україна, Маріуполь), irinochka3737@mail.ru

ЕНЕРГЕТИЧНА СКЛАДОВА НАЦІОНАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ

Розкрито сутність енергетичної безпеки держави, питання забезпечення якої особливо актуалізувалися в умовах світової фінансово-економічної кризи і посилення кризових явищ усередині країни. Автором визначено засади та здійснено поелементний аналіз енергетичної безпеки держави, запропоновано сценарії розвитку стратегії енергетичної безпеки України як важливої складової національної безпеки держави. У статті акцентується увага на визначенні поняття "енергетична безпека". Аналізуються фактори, що здійснюють, як безпосередній, так і опосередкований вплив на таку:

економічні, зовнішньоекономічні і зовнішньополітичні, соціально-політичні. Виокремлюються шляхи подолання негативних наслідків їх функціонування. Розглянуто основні показники енергетичної безпеки. Автор аналізує вплив енергетичної політики України і Росії на їх відносини загалом з урахуванням стратегічних цілей зовнішньої політики кожної з них. Енергетична взаємодія України та Росії належить, водночас, до економічного та політичного складника відносин цих держав. Найбільше політичний аспект має вплив на українсько-російські газові відносини. Україна змушена захищати власні інтереси в газових відносинах з Росією, враховуючи не лише економічну кон'юнктуру, а й завдяки своєчасній і рівноправній відповіді на політичні кроки північного сусіда, які робляться для забезпечення політичних амбіцій Москви.

Ключові слова: національна безпека, енергетична безпека, стратегія енергетичної безпеки, ефективна економіка.

Самостійне існування нації у тій чи іншій державній формі, національний розвиток і поважне місце на світовій арені все більше залежать і залежатимуть від того, якою мірою буде забезпечена достатня енергетична основа існування певної національної спільноти – не лише її економічної, а і всіх сфер її життя. Адже воно неможливе без високої енергетичної насиченості всіх сфер. Питання енергетичної безпеки є доволі актуальним на сьогоднішній день не лише для окремо взятої країни, а й для всіх країн загалом. Адже саме енергетика є основою для існування і розвитку держави. Недостатня забезпеченість власними енергоресурсами сприяє зниженню рівня національної безпеки країни, підвищує її енергетичну залежність від інших країн. Тому для України питання енергетичної безпеки є одним із основних факторів її існування як самостійної та незалежної держави, та як основної складової забезпечення національної безпеки України.

Сьогодні існує багато досліджень у сфері національної безпеки та її складових. Вагомий внесок у теорію і практику національної безпеки зробили провідні західні та російські вчені. Важливу роль у теоретичному дослідженні цієї проблематики відіграє праця В.А. Ліпкана “Національна безпека України” [3]. У навчальному посібнику автора розкривається сутність та зміст національної безпеки та її складових. Розроблено науковий підхід до вивчення складових національної безпеки, що дало змогу підійти з позицій уніфікованої методології до дослідження феномену національної безпеки.

Значний внесок у розвиток методології забезпечення національної безпеки України зробили такі відомі вітчизняні вчені як В.П. Горбулін, О.Ф. Белов, С.І. Пирожков, О.С. Бодрук, А.Б. Качинський [2], О.В. Литвиненко, О.М. Гончаренко, Б.О. Парахонський, О.Г. Данільян, О.П. Дзьобань. Окремим складовим національної безпеки (економічної, екологічної, інформаційної, зовнішньополітичної тощо) були присвячені роботи Г.М. Перепелиці, О.С. Власюка, М.А. Ожевана, М.М. Різуна, В.І. Мунтіяна, А.І. Сухорукова, Д.К. Прейгера, Я.А. Жаліла, В.М. Гейця, В.А. Ліпкана, Г.П. Ситника та ін.

Водночас, попри велику кількість публікацій залишається багато невирішених проблем у теорії та практиці енергетичної безпеки, яка є основою складовою національної безпеки України. Окрім того, ситуацію ускладнює відсутність системності стосовно понятійного апарату у цій сфері, а також обґрунтованих пропозицій щодо впровадження сучасних методів та моделей управління енергетичною безпекою на всіх рівнях управління економікою. Все це й зумовило актуальність вибраної нами теми дослідження.

Метою даної статті є визначення місця енергетичної безпеки в системі забезпечення національної безпеки сучасної України.

Перед аналізом енергетичної безпеки, вважаємо за потрібне дати визначення “національної безпеки”.

Національна безпека – державна політика, спрямована на створення внутрішніх і зовнішніх умов, сприятливих для збереження чи зміцнення життєво важливих національних цінностей; стан, що забезпечує захищеність інтересів народу й держави, суспільства та його громадян. Політика держави покликана захистити права і свободи людини, базові інтереси й цінності суверенної національної держави в навколишньому світі.

Концептуальну основу національної стратегії щодо безпеки було закладено в 1990 році в Декларації про державний суверенітет, окремі розділи якої присвячено зовнішній і внутрішній безпеці, міжнародним відносинам.

Як одна із основних ланок національної безпеки енергетична безпека розглядається за двома напрямками: по-перше, як стан забезпечення країни енергоресурсами для функціонування і розвитку відтворювальних процесів в національній економіці, які забезпечують її життєдіяльність і, по-друге, як стан економічної безпеки енергетичного комплексу України.

У сучасному розумінні гарантування енергетичної безпеки – це досягнення стану технічно надійного, економічно ефективного забезпечення енергетичними ресурсами економіки, а також створення умов для формування і реалізації політики захисту національних інтересів у сфері енергетики. Таке формулювання визначення енергетичної безпеки маємо у тексті “Енергетичної стратегії України на період до 2030 року” [1], яку схвалено розпорядженням Кабінету міністрів України від 15 березня 2006 року. У концептуальному офіційному документі щодо питань національної безпеки нашої держави – Законі України “Про основи національної безпеки України” [4] – визначені чинники, що становлять загрозу національним інтересам і національній безпеці в економічній сфері, зокрема, неефективність використання паливно-енергетичних ресурсів, недостатні темпи диверсифікації джерел їх постачання та відсутність активної політики енергозбереження. Отже, енергетична безпека визнана як важлива складова національної безпеки держави.

Енергетична безпека створює можливість і готовність економіки забезпечити достатні умови життя і розвитку особи, соціально-економічну і військово-політичну стабільність суспільства і держави, протистояти впливу внутрішніх і зовнішніх загроз. Лише надійна й ефективна система енергозабезпечення безпеки є необхідною умовою для стабільного та стійкого соціально-економічного розвитку держави й захисту її незалежності.

На лінії постачання вуглеводнів “схід-захід” Україна є ключовим транзитером, що, однак, не підтверджується її фактичним місцем в європейських енергетичних відносинах. Нехтування ситуацією в енергетичній сфері України з боку Європейського Союзу і її використання Росією для досягнення своїх амбітних зовнішньополітичних цілей підривають

енергетичну безпеку всієї Європи. Дестабілізація ситуації призводить до зростання недовіри між країнами, які є постачальниками, транзитерами і споживачами, різкого коливання цін на енергоносії і погіршення умов функціонування економіки. Тому у цій енергетичній ситуації для України важливо співпрацювати з впливовими акторами на міжнародній арені, такими як США, Росія та ЄС. Територіальне розташування, природні ресурси і спадок потужностей енергетичної системи, який залишився від Радянського Союзу, роблять Україну економічно привабливим міжнародним партнером. Однак не всі ці партнерства однаково вигідні для України. Розглянемо кожен з напрямків співробітництва [6].

Особливо гостро питання енергетичної безпеки стоїть саме сьогодні, на фоні геополітичної кризи. Для України, яка де-факто перебуває у військовому конфлікті з Російською Федерацією, очевидним є також і загострення україно-російського економічного конфлікту, в якому найбільш уразливим місцем є енергетична система країни. У цій ситуації яскраво виражена політична складова газового співробітництва, оскільки Росія має суттєвий політичний вплив, як на Україну, так і на інші європейські держави. Україна стоїть на порозі великої енергетичної кризи, яка характеризується передусім значним подорожчанням природного газу з Росії та навіть можливою зупинкою його постачання. Крім того, сьогодні важко спрогнозувати, чим закінчатся події в Східній Україні – в найгіршому випадку Україна втратить великі поклади кам'яного вугілля в Донбасі та поклади сланцевого газу на межі Донецької та Харківської областей. Так, уже було втрачено поклади вуглеводородів на Чорноморському шельфі та потужності вітроенергетики в Криму. Таким чином ресурсна база української енергетики значно скорочується. На даний момент енергетична система України виявилася неготовою до гнучких і швидких реакцій у відповідь на загрози геополітичного та економічного характеру. Ціни на енергоносії для споживачів поки стримуються штучно, та невдовзі будуть безальтернативно підвищені. Самі об'єкти енергетичної системи, в тому числі й атомні енергоблоки, фізично зношені й потребують негайної модернізації. Енергосектор вимагає невідкладних реформ, особливо в рамках зобов'язань перед Європейським Енергетичним співтовариством (ЄЕС) [8].

Що стосується ЄС, на жаль, системна криза в Україні кінця 2013 р. – початку 2014 р. призвела до наскрізного “перезавантаження” влади, кристалізації цінностей і пріоритетів поступу суспільства. Одним з важливих наслідків таких змін стало утвердження європейського вектору розвитку України, реалізоване в підписанні Угоди про асоціацію між Україною та ЄС. Саме підписана Угода про асоціацію теоретично дає можливість вирішити ключові проблеми, що стали об'єктивним підґрунтям напруженості у суспільстві й викликали системну кризу. Вважається, що реалізація положень Договору про заснування Енергетичного Співтовариства та Угоди про асоціацію з Євросоюзом, у т.ч. запровадження стандартів ЄС має позитивно вплинути на інституційну структуру національного

енергетичного сектору та його оптимізацію, засновану на ринкових засадах, сприяти збільшенню капіталізації компаній, а також їх здатності залучати більш об'єми інвестицій. Споживачі мають отримати доступ до ресурсів європейського енергетичного ринку за конкурентними цінами та гарантовано бути забезпечені енергоресурсами на максимально прийнятних умовах. Важливе значення для забезпечення енергетичної безпеки України має розвиток альтернативних шляхів постачання енергоносіїв в Україні. Так, реалізація проекту постачання газу із Словаччини в Україну, разом із уже діючими угодами щодо постачання газу за маршрутами Польща–Україна та Угорщина–Україна (разом 18 млн. м³ газу на добу) дозволила б забезпечити 50% потреб України в імпорті газу [7].

Але в цьому проекті вагому роль мав політичний та енергетичний тиск Росії на вказані країни, тому це в результаті призвело до провалу реверсних поставок газу. Словаччина не бачить можливості для реверсних поставок газу в Україну без договору з “Газпромом”. Словаччина не має повної ясності і можливості відкриття реверсного потоку в Україні, без того, щоб домовитися з “Газпромом”, який постачає цей газ. У випадку з Словаччиною у “Газпрому” є і фінансовий важіль – у монополії зарезервовано та сплачено понад 85% транзитних потужностей словацької газотранспортної системи, хоча вона і використовує їх лише наполовину. РФ обмежила поставки газу до Польщі, через що польська сторона також припинила реверс блакитного палива в Україну. Російському газовому монополісту “Газпрому” вдалося штучно підвищити ціни на газ для Угорщини, що також автоматично зробило невигідним використання реверсного маршруту поставок газу з Угорщини до України. Що стосується США, то в цьому напрямку взагалі не слід очікувати на суттєву допомогу у вирішенні енергетичної проблеми України. Оскільки Уряд Сполучених Штатів Америки обіцяє направити в Україну тільки групу своїх фахівців для передачі досвіду і методів роботи енергетичної галузі в кризових умовах.

Таким чином, загострення конфлікту з Росією та віртуальна допомога зі сторони США та ЄС різко зменшує шанси для енергетичної системи України залишити за собою ту структуру, яка була в останні десятиріччя, – її вона отримала ще від радянських часів і користувалася нею досі. Нова влада має оперативно зреагувати й переглянути енергетичну політику з метою мінімізації втрат і ризиків, а також подбати про можливість для подальшого безпечного, економічно ефективного, екологічно прийнятного, геополітично збалансованого енергозабезпечення країни.

Список використаних джерел

1. Енергетична стратегія України на період до 2030 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/FIN38530.html
2. Качинський А. Енергетична безпека України: аналіз, оцінка та державна політика / А. Качинський, Г. Хміль. – К.: НІСД, 1997. – 118 с.
3. Ліпкан В. Неопарадигма національної безпеки / В. Ліпкан // Право України. – 2002. – № 11. – С. 19–23.
4. Про основи національної безпеки України: Закон України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/964-15>
5. Ukraine crisis accelerates Russia [Електронний ресурс]. –

- Режим доступу :
<http://www.dailysabah.com/energy/2014/09/07/ukraine-crisis-accelerates-russiachina-energy-cooperation-1410119883>
6. Ukraine, US discuss cooperation in energy sector [Електронний ресурс]. – Режим доступу :
<http://qha.com.ua/ukraine-us-discuss-cooperation-in-energy-sector-106556en.html>
7. Ukrainian-Russian energy cooperation [Електронний ресурс]. – Режим доступу :
<http://www.energy-experts.ru/eng/comments820.html>
8. United States and Ukraine Announce Bilateral Energy Security Working Group [Електронний ресурс]. – Режим доступу :
<http://www.state.gov/r/pa/prs/ps/2009/oct/131024.htm>

References

1. Enerhetychna stratehiya Ukrayiny na Period do 2030 roku [Elektronnyy resurs]. – Rezhym dostupu :
http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/FIN38530.html
2. Kachynskyy A. Enerhetychna bezpeka Ukrayiny: analiz, otsinka ta derzhavna polityka / A.Kachynskyy, H.Khmil. – K. : NISD, 1997. – 118 s.
3. Lipkan V. Neoparadihma natsyonalnoy bezopasnosti / V.Lipkan // Pravo Ukrayiny. – 2002 – №11. – S. 19–23.
4. Pro osnovy natsyonalnoy bezpeky Ukrayiny: Zakon Ukrayiny [Elektronnyy resurs]. – Rezhym dostupu :
<http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/964-15>
5. Ukraine crisis accelerates Russia [Elektronnyy resurs]. – Rezhym dostupu :
<http://www.dailysabah.com/energy/2014/09/07/ukraine-crisis-accelerates-russiachina-energy-cooperation-1410119883>
6. Ukraine, US discuss cooperation in energy sector [Elektronnyy resurs]. – Rezhym dostupu :
<http://qha.com.ua/ukraine-us-discuss-cooperation-in-energy-sector-106556en.html>
7. Ukrainian-Russian energy cooperation [Elektronnyy resurs]. – Rezhym dostupu :
<http://www.energy-experts.ru/eng/comments820.html>
8. United States and Ukraine Announce Bilateral Energy Security Working Group [Elektronnyy resurs]. – Rezhym dostupu :
<http://www.state.gov/r/pa/prs/ps/2009/oct/131024.htm>

Ryabinin Y. V., PhD (political Science), associate professor of International Relations and Foreign Policy Department of Mariupol State University (Ukraine, Mariupol), ryabinin25@ukr.net;
Martyniuk I. V., student, Mariupol State University (Ukraine, Mariupol), irinochka3737@mail.ru

The Energy dimension of national security of Ukraine

Essence of energy security of the state is analyzed in the article that is becoming especially actual under the conditions of world financial and economic crisis, and increasing of the crisis phenomena in the country. The author determines the fundamentals and carries out a profound analysis of energy security of the state, proposes the scenarios of energy security strategy development of Ukraine as an important constituent of national safety of the state. The article focuses on the definition of "energy security". The factors that are carried out, are of both direct and indirect influence: economic, foreign trade and foreign policy, social, political. The ways of overcoming the negative effects of their operation are highlighted. Main definitions of energy security were considered. The author analyze the impact of energy policy of Ukraine and Russia in their relationship as a whole, taking into account the strategic foreign policy objectives of each. Energy cooperation between Ukraine and Russia should, however, to economic and political aspects of relations of these countries. Most political aspect has an effect on the Ukrainian-Russian gas relations. Ukraine has to protect its own interests in gas relations with Russia, taking into account not only economic conditions but also due to a timely and equitable response to political steps northern neighbor, which made for political ambitions of Moscow.

Keywords: national safety, energy security, strategy of energy security, effective economy.

Рябинин Е. В., кандидат политических наук, доцент кафедры международных отношений и внешней политики, Мариупольский государственный университет (Украина, Мариуполь), ryabinin25@ukr.net;

Мартынюк И. В., студентка, Мариупольский государственный университет (Украина, Мариуполь), irinochka3737@mail.ru

Энергетическая составляющая национальной безопасности Украины

Раскрыта сущность энергетической безопасности государства, вопросы обеспечения которой особенно актуализировались в условиях мирового финансово-экономического кризиса и усиления кризисных явлений внутри страны. Автором определены основы и осуществлен поэлементный анализ энергетической безопасности государства, предложены сценарии развития стратегии энергетической безопасности Украины как важной составляющей

национальной безопасности государства. В статье акцентируется внимание на определении понятия "энергетическая безопасность". Анализируются факторы, которые осуществляют, как непосредственное, так и опосредованное влияние на таковую: экономические, внешнеэкономические и внешнеполитические, социально-политические. Выделяются пути преодоления негативных последствий их функционирования. Рассмотрены основные показатели энергетической безопасности. Автор анализирует влияние энергетической политики Украины и России на их отношения в целом с учетом стратегических целей внешней политики каждой из них. Энергетическое взаимодействие Украины и России принадлежит одновременно к экономической и политической составляющей отношений этих государств. Больше всего политический аспект влияет на украинско-российские газовые отношения. Украина вынуждена защищать свои интересы в газовых отношениях с Россией, учитывая не только экономическую конъюнктуру, но и благодаря своевременной и равноправной ответе на политические шаги северного соседа, которые предпринимаются для обеспечения политических амбиций Москвы.

Ключевые слова: национальная безопасность, энергетическая безопасность, стратегия энергетической безопасности, эффективная экономика.

* * *

УДК 378:37.091.59:37.03

Давидюк М. І.
аспірант кафедри політології
і державного управління Національного
педагогічного університету ім. М. П. Драгоманова
(Україна, Київ), khyliko.m@gmail.com

СТУДЕНТСЬКЕ САМОВРЯДУВАННЯ ЯК СОЦІАЛЬНИЙ ІНСТИТУТ ІЗ ФОРМУВАННЯ ПОЛІТИКО- КУЛЬТУРНИХ ЗАСАД НАЦІОНАЛЬНОЇ ЕЛІТИ

Студентське самоврядування розглядається як соціальний інститут та його функції, зокрема акцентується увага на формуванні політико-культурних засад майбутньої еліти нації.

Ключові слова: студентське самоврядування, соціальний інститут, національна еліта, політична культура.

У рамках системного підходу студентське самоврядування можна визначити як цілісний комплекс взаємозалежних елементів, що знаходяться в постійному розвитку і як систему, що утворює особливу єдність із зовнішнім середовищем і, що вступає у відносини як із системами більш високого, так і більш низького порядку.

Виходячи з постулатів інституціонального підходу, на наш погляд, **студентське самоврядування** можна розглядати як **особливого роду соціальний інститут**, що визначається як стійкий комплекс формальних і неформальних правил, принципів, норм, установок, що регулюють різні сфери людської діяльності й організуючих їх у систему ролей і статусів, що утворюють соціальну систему. Якщо, виходячи з постулатів інституціоналізму, розмежувати інститути й організації, можна погодитися з позицією Д. Норта: "Якщо інститути – це правила гри, то організації є гравцями" [1, с. 73]. Не виключенням у цьому плані є і студентська організація. Тому в роботі з нею університет повинен створити такі правила гри, щоб забезпечити синергетичний ефект діяльності соціально активних гравців. У силу синергетичного ефекту студентські організації у вищій школі здатні за певних умов виступати в якості суб'єкта педагогічної діяльності, що забезпечує реалізацію ефективного зворотного зв'язку в управлінні навчальним процесом, виступаючи важливим чинником формування ціннісних орієнтацій і професійно-значимих властивостей особистості майбутнього фахівця [2, с.256].